

ЕКОЛОГО-ЦЕНОТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НОВОГО МІСЦЕЗРОСТАННЯ *HYACINTHELLA LEUCOPHAEA* (К.КОХ) SCHUR НА ПОЛТАВЩИНІ (УКРАЇНА)

Анотація. У даній публікації надається еколого-ценотична характеристика нового місцезростання *Hyacinthella leucophaea* – регіонально рідкісного для Полтавської області созофіта. Наводяться особливості біотопу з *H. leucophaea*, деякі демекологічні показники та акцентується на необхідності збереження та охорони нового місцезнаходження виду.

Ключові слова: *Hyacinthella leucophaea*, созофіт, нове місцезнаходження, збереження та охорона, Кременчуцький район, Полтавська область.

Концепція збереження біорізноманіття передбачає передусім забезпечення охороною рідкісних видів як індикаторів змін навколишнього природного середовища. Тому вивчення особливостей їх поширення, екології, умов існування є важливим у контексті їх збереження.

Hyacinthella leucophaea (К.Кох) Schur – це рідкісний північно-причорноморський ендемік, що має регіональний созологічний статус в ряді адміністративних областей України (Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Київська, Луганська, Одеська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Чернівецька, Чернігівська), зокрема він включений до регіонального списку Полтавщини [1].

У Полтавській області охороняється в 12 об'єктах природно-заповідного фонду (в заказниках «Величківський», «Воскобійницький», «Чутівські степи», «Рожаївський», «Драбинівка», «Балка Долина», «Дикунова балка», «Олегова балка», «Лучківський», «Глибочанський», пам'ятці природи «Пустовітка», регіональному ландшафтному парку «Диканський») [2].

H. leucophaea – це ранньовесняний ефемероїд роду *Hyacinthella* родини *Asparagaceae*, заввишки 7-25 см. Рослини мають яйцеподібну цибулину, лінійні, з ковпачкоподібною верхівкою, листки, звужені до основи із випнутими жилками (10-20 см завдовжки). Суцвіття довгасто-циліндричне, густе (6-25 білувато-голубих квіток). Цвітіння відбувається у квітні- травні, а плодоношення – у травні-червні.

Через антропогенний вплив (надмірне випасання, розорювання степових ділянок, збирання на букети, зміну біотопів та інше) – вид зникає.

Навесні 2025 року (05.04) у ході фітосокологічних досліджень нами виявлено нове місцезнаходження *H. leucophaea* на території Кременчуцького району Полтавської області, а на початку квітня 2026 року (04.04) воно повторно нами обстежено. Територія, де виявлено зростання *H. leucophaea*, знаходиться між селом Підгірне та ландшафтним заказником місцевого значення «Балка Широка» (ближче до заказника). У західному напрямі від заказника розташована схилова ділянка, що

зайнята лучно-степовою рослинністю, де і зростає *H. leucophaea*. Північніше від неї знаходиться яр, зайнятий широколистяним лісом природного походження, а західніше – хвойнолісове насадження із *Pinus nigra subsp. Pallasiana* (Lamb.) Holmboe. На момент досліджень особини *H. leucophaea* квітували. Щільність ценопопуляції за підрахунками становить близько 50 особин на 1 м². Рослини не пошкоджені, знаходяться в доброму стані, проходять всі стадії наземного розвитку. Загальна площа ценопопуляції становить близько 0,2 га.

Домінантами фітоценозів із *H. leucophaea* виступають *Poa angustifolia* L., *Festuca valesiaca* Schleich. ex Gaudin, *Bromus inermis* Leys., *Stipa capillata* L.

Основне флористичне ядро угруповання, до якого приурочений *H. leucophaea*, складають: *Achillea submillefolium* Klok & Krytzka, *Fragaria viridis* Duch., *Ranunculus polyanthemus* L., *R. illiricus* L., *Veronica austriacalis* L., *Plantago stepposa* L., *Thymus marschallianus* Willd., *P. lanceolata* L., *Vicia villosa* L., *V. cracca* L., *Securigera varia* (L.) Lassen, *Stachys erecta* L., *Phlomis tuberosus* L., *Thymus marschallianus* L., *Campanula sibirica* L., *Potentilla argentea* L., та ін.

У 2024-2025 роках на цій ділянці було виявлено також ряд інших созофітів: *Muscari neglectum* Guss. ex Ten., *Iris pumila* L., *Pulsatilla pratensis* (L.) Mill. s.l. [3].

У цілому, досліджувана територія, де виявлено місцезнаходження *H. leucophaea*, репрезентує зональні для півдня Лівобережного Лісостепу біотопи лучних степів із добре збереженим степовим флористичним ядром. Вона є цінною як біоцентр збереження раритетного та типового лучно-степового фіторізноманіття та осередок збереження генофонду рідкісних видів рослин, серед яких і *H. leucophaea*.

Із огляду на важливість збереження виявленого нового місцезнаходження *H. leucophaea* розглядається можливість його охорони шляхом приєднання досліджуваної території до ландшафтного заказника місцевого значення «Балка Широка», який знаходиться неподалік (на відстані 0,2 км).

Список використаних джерел

1. Андрієнко Т. Л., Перегрим М. М. Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України : довідкове видання. Київ : Альтерпрес, 2012. 148 с.
2. Байрак О. М., Стецюк Н. О. Атлас рідкісних і зникаючих рослин Полтавщини. Наукове видання. Полтава : Верстка, 2005. С. 167.
3. Левицька А. С. Нові місцезнаходження *Crocus reticulatus* на Полтавщині (Україна). *Екологічна безпека держави* : тези доповідей XIX Всеукр. наук.-пр. конф. молодих учених та студентів, 17 квітня 2025 р., м. Київ. К. : НАУ, 2025. С. 65.

Науковий керівник – Н. О. Смоляр к.б.н., доцент